

N:o 257.

A/ **Herr P. A. Åkerlund:** *Om åvägabringande, i afseende å tullagstiftning, af full reciprocitet emellan Sverige och de främmande magter, med hvilka Sverige eger handelsgemenskap.*

Några år hafva visserligen förflutit, sedan Sverige blef lyckliggjordt med den Franska handelstraktaten, men den uppmärksamhet frågan om denna traktats godkännande af Representationen ådrog sig var så stor, att jag mycket skulle misstaga mig, om någon af Kammarens värde ledamöter icke hade i friskt minne det mesta af hvad som den tiden skrefs och talades för och emot denna traktat. Ett uppreparande deraf, såsom inledning till den motion jag nu går att framställa, kan derföre icke vara behöfligt, om det ock icke vore för ämnet främmande. Den lugna granskaren har redan haft godt tillfälle att bedöma, om och i hvad mån de ljusa förhoppningar, traktatens anhängare i så rikt mått sökte ingifva, i verkligheten funnit motsvarighet. För min egen ringa del vill jag i denna motion icke yttra mig om hvad erfarenheten i detta hänseende, enligt min tanke, otvetydigt gifvit vid handen, utan öfvergå till en fråga, som med traktaten hade det närmaste sammanhang. Det är bekant, att de förmåner, som genom nämnda traktat tillförsäkrades Franska undersåtar, utsträcktes till alla länder, med hvilka Sverige egde eller kunde erhålla handelsgemenskap. Sedan Franska handelstraktaten den 10 Mars 1865 blef ratificerad och godkänd att lända till efterrättelse från och med den 15 April samma år, förklarades nemligen genom Kongl. Kungörelsen angående ny tulltaxa, som den 24 Mars nämnda år utfärdades, att de genom traktaten öfverenskomna nedsättningar i gällande tullafgifter borde, i enlighet med den för Sveriges tullagstiftning antagna grund af lika tullbehandling för samma slags varor, utan afseende å produktionsorten, i allmänhet tillämpas.

Jag vill icke inlåta mig på bedömande af frågan, huruvida det var klokt att utan ringaste ersättning bevilja dessa förmåner äfven åt nationer, som visat den största obenägenhet att bereda Svenska produkter inträde i deras hamnar. Jag vill af full öfvertygelse blott uttala den åsigt, att för frihandeln förutsattes reciprocitet, emedan frihet utan reciprocitet icke är någon sedlig frihet, utan leder till den enes herravälde öfver den andra.

Om detta är sanning, måste det vara af högsta vikt, att reciprocitet med andra nationer, der sådan ej redan eger rum, åvägabringas. Det är mig visserligen icke obekant, att de, som uppställa frihandels införande, oberoende af historiska förhållanden, oberoende af tider och omständigheter, såsom ett osvikligt medel för en nations lyftande till ett ekonomiskt välstånd af ej förut anad höjd, äfven föreställa sig, att reciprocitet med andra länder blir en själfföljd af detta förträffliga system, och att man derföre blott behöfde lugnt afbida tiden för att erhålla den åstundade reciprociteten. Man har nemligen föreställt sig, att de hallstarriga protektionister, som tagit tullagstiftningen om hand uti en del främmande länder, icke kunde undgå att få ögonen öppna för de lyckliga resultaten af frihandelslagstiftningen inom vårt kära fädernesland och deraf tvingas att frånträda den länge hysta villfarelsen om ett måttligt skydd för inhemska näringar.

För att döma efter den redan vunna erfarenheten torde det emellertid dröja något för länge, innan våra förhållanden gestalta sig på det lyckliga sätt, att utlänningen deraf tror sig hemta giltig anledning att själfmant frånträda sin villfarelse och bevilja oss full reciprocitet. Sveriges uppträdande såsom ständigt ny lånesökande på den utländska penningemarknaden och utlänningens invecklande i en mängd Svenska affärsmäns konkurser, som lemnat särdeles klen utdelning, har nemligen, så vidt jag kunnat förnimma, icke bidragit att öka utlänningens förtroende för vårt förträffliga system. Andra länders exempel visa ock att för att förmå en nation frångå ett inrotadt skyddssystem, erfordras yttre påtryckningar. England har nemligen, som vi veta, icke sparat på föreställningar hos vår och äfven hos andra regeringar, för att förmå dessa att genom frihandeln bereda den öfverlägsna Engelska industrien fritt tillträde till deras hamnar, och der föreställningar icke hjälpt, har stundom icke sparats på kulor och krut för att bibringa de okunniga folken en klar insigt i lösningen af problemet om deras egen välfärd. Min mening kan naturligtvis icke vara, att Sverige skulle på ett lika energiskt sätt som England uppträda för att utbreda frihandelsidéerna och förskaffa sig reciprocitet; men att göra intet för det sednare och blott med lugn afbida tiden är dock för litet. Sverige eger diplomatiska och kommersiela beskickningar i de flesta handlande länder, och det synes mig som borde Regeringen genom dessa söka åvägabringa en reciprocitet, som för vår handel och industri numera börja blifva en lifsfråga, sedan de utdömda så kallade onaturliga näringarne allt mer och mer börjat aftyna och produktionskraften måste nästan uteslutande användas på de få, så kallade naturliga näringarne, hvilka åter icke kunna bestå utan beqväm afsättning.

Den komité, som uppgjorde förslag till vår gällande tulltaxa, erkände visserligen behöfvat af ett större afsättningsfält för vår produktion, i den mån den ökades genom utveckling af de naturliga näringarne, men affärdade det, enligt min tanke, svårlösta problemet om erhållande af en ökad afsättning med de enkla orden: "I samma mån som landet öppnar sin marknad för andra länders produkter, skall

det finna ökad afsättning för sina egna“. Lyckliga land som eger män, hvilka med en enda fras förstå lösa problemer, hvilka kostat Englands störste statsmän många sömnlösa nätter och England oerhörda summor penningar!

Receptet är nu följdt. Sverige har öppnat sin marknad för andra länders produkter, öppnat den på ett sätt, som intet annat land före Sverige vågat. Lättheten att finna afsättning för egna produkter har dock icke, på sätt utlofvadt var, i samma mån ökats, utan tvärtom minskats i följd af andra länders tullagstiftningar i motsatt riktning mot vår. Höjda tullar försvåra nemligen, enligt min tanke, afsättningen och förminska konsumtionen af våra artiklar. Erfarenheten har således ådagalagt just motsatsen af hvad komiterade förutsagt. Fråga jernverksegaren, fråga trävaruexportören, fråga spanmålshandlanden. Ingen skall vederlägga min uppgift.

En äkta frihandlare af den Bastiatska skolan skall, derom är jag öfvertygad, icke häraf det ringaste bringas i förlägenhet. Genast har han till hands det gamla, välkända resonnementet, som en lång tid fått gälla såsom obestridlig sanning, nemligen att tullarne uteslutande träffa konsumenterna af våra varor; att om andra nationer äro nog inskränkta att vilja köpa dyrt, vi, som vunnit klarare insigt i nationalekonomiens sanningar, icke derföre böra låta förleda oss till samma felsteg, och att den Svenska handeln och industrien icke lida det ringaste deraf, att andra länder belägga våra alster med höga tullar, som träffa deras egna undersåtar och utarma dem, men icke oss.

Undersökom dock närmare förhållandet. Antag exempelvis, att en Svensk jernverksegare länge funnit en beqväm afsättning för sina produkter på Ryssland, men att Ryssland beslutar att höja tullen å Svenskt jern med 2 R:dr för centnern. Den Svenske jernverksegaren låter sig icke deraf afskräckas, utan infinner sig, såsom förut, å den Ryska marknaden med sitt jern. Den Ryske köpmannen tillspörjer honom om priset. Jernverksegaren svarar: samma pris som förut med tillägg af den ökade tullen 2 R:dr för centnern. Omöjligt, säger köpmannen, jag kan ej betala mera än 1 R:dr utöfver det förra priset, ty sedan den höjda tullen infördes, har jernproduktionen inom Ryssland så utvecklats, att vi hafva föga behof af utländskt jern, konsumtionen har äfven i följd af det höjda priset något minskats, efterfrågan efter utländskt jern är följaktligen mindre liflig än förr, men tillgången derpå är densamma; och då priset, såsom man vet, bestämmes af tillgång och efterfrågan, kan jag icke betala mera än 1 R:dr centnern utöfver det förut gällande priset, enär lika god vara kan köpas för sådant pris. Den Svenske jernverksegaren invänder dervid, att produktionskostnaden för honom är alldeles densamma som förut; att, enligt de läror, som antogos såsom ostridig sanning i hans land, tullen borde uteslutande drabba den Ryske konsumenten; att, om priset icke höjdes, halfva tullen skulle träffa den Svenske producenten med icke mindre än 1 R:dr för centnern; att detta vore obilligt, då Ryskt stångjern kunde fritt införas i Sverige, och

att det vore omöjligt att under sådana förhållanden fortsätta med affärsförbindelsen, enär den Svenske producenten förut blott haft 50 öres vinst å centnern, men skulle få 50 öres förlust å samma quantitet, derest han skulle vidkännas halfva tullen. Den Ryske köpmannen blir ändå obeveklig. Han svarar kallt: det är ledsam, vi måste då afbryta den affärsförbindelse, som förut varit oss båda till gagn. Jag önskade icke det, men tullen har gjort det till en ömsesidig nödvändighet för oss.

Nå väl, utropar den Svenske frihandlaren, veridsmarknaden är stor. Vinner vårt jern ej afsättning i Ryssland, så vända vi oss åt annat håll.

Sannt är det visserligen, att veridsmarknaden är stor, men det bör dock icke förgätas, att *marknaden för det Svenska jernet* genom den exempelvis anförda åtgärden att höja tullen blifvit inskränkt. Redan deri ligger en stor olägenhet för den Svenska jernindustrier, som dock, enligt frihandlarnes åsigt, icke skulle i ringaste mån träffas af Rysslands ovisa åtgärd att köpa dyrt och utarma sina egna undersåtar. Om nu andra nationer följa Rysslands exempel, hvad blir följden då? Jo, att den Svenske jern tillverkaren måste antingen inskränka produktionen till sitt eget lands behof eller sälja jernet till utländingen lägre än tillverkningspriset, eller ock genom arbetslönernas inknappning eller andra besparingar söka, om möjligt, nedbringa produktionskostnaden till hvad han, efter afdrag af tull och frakt, kan erhålla för jernet å den utländska marknaden.

Är detta icke någon olägenhet för den Svenske jernproducenten? Är detta ingen olägenhet för den Svenske arbetaren? Är detta ingen olägenhet för hela Svenska staten, der en solidaritet råder emellan dess alla medlemmar?

Väljom ett annat exempel! Svenska staten tillåter, såsom vi veta, tullfri införsel af spannmål. Ingenting låter ju vackrare än det, att den torftige arbetarens lefnadsförmåder nedbringas så lågt som möjligt i pris. Denna devis på frihandels fana har varit oemotståndlig, och lysande segrar hafva vunnits genom trollkraften af denna devis. För mig, som uppriktigt är tillgifven arbetarens sanna intresse, hvilket icke skiljer sig från arbetsgifvarens och statens, har den fråga uppkastats till besvarande: hvilket är fördelaktigare för arbetaren, att få sina årliga lefnadskostnader nedbringade med 8 å 10 R:dr och på samma gång få sin arbetslön nedsatt med 25 procent, ja stundom gå miste om all arbetsförtjenst, eller att bibehålla sin förra lefnadskostnad och sin förra arbetsförtjenst oförändrad? Frågan är aritmetisk och torde lätt kunna besvaras. Men återvändom till exemplet, hvarifrån jag nu tillät mig någon utflykt, dock icke på något främmande gebit.

Vi antaga att Tyskland åsätter spannmål en införseltull af 2 R:dr för en Svensk tunna, men Sverige, troget sin grundsats att ej fördyra arbetarens lifsförmåder, behåller tullfri införsel af spannmål.

Vidare antaga vi, att spanmålen kostar de 6 första månaderna af året 20 R:dr i Sverige och 18 R:dr i Tyskland, samt att frakten uppgår till 1 R:dr för tunnan, men att under de sednare 6 månaderne af året ett omvänt prisförhållande inträdt, nemligen så att spanmålen här kostar 18 och i Tyskland 20 R:dr för tunnan. Hvad blir följden? Jo, de första 6 månaderna af året exporterar Tyskland af sin öfverflödiga spanmål med en handelsvinst af 1 R:dr tunnan, till dess prisförhållandena blifvit utjmnade. Under sednare hälften af året kan deremot Sverige icke utan förlust af 1 R:dr på tunnan deltaga i exporten af spanmål på Tyskland, oaktadt priset der då står lika högt, som när Tyskland kunde med fördel aflåta sin spanmål hit. Icke kan detta anses annat än ofördelaktigt för den Svenske landtbrukaren, hvars spanmål måste nedtryckas i pris 1 R:dr på tunnan eller till 17 R:dr, innan export till Tyskland kan ega rum, och detta utan ringaste handelsvinst för Sverige. Men denna pristryckning, invänder man, måste ju lända den Svenske arbetaren till fördel, ty han får då köpa sin spanmål för billigare pris, än om det icke funnes någon importtull i Tyskland. Det kan icke förnekas, att denna invändning i viss mån synes vara riktig; ty då Sverige producerar mera spanmål, än som här i landet konsumeras, måste priset å spanmål vara beroende på den allmänna världsmarknaden, der öfverskottet af Sveriges spanmålsproduktion måste utbjudas till försäljning. Konseqvensen blir nödvändigt den, att ju högre importtull, som gäller på världsmarknaden, ju flera olägenheter, som äro förenade med Sveriges spanmålexport, ju bättre måste den Svenske arbetarens ställning blifva, ja, skulle man riktigt väl sörja för arbetaren i det afseende, att han finge billiga lifsförnödenheter, så borde spanmålexport helt och hållet förbjudas, då priset komme att nedtryckas än längre än genom ofördelaktig afsättning å främmande ort. Att så betrakta saken, vore dock att förbise den solidaritet, som råder emellan samhällets alla medlemmar. Arbetarens ställning kan nemligen icke *på det hela* blifva god, om den talrika klassen af jordbrukare bringas i trångmål. Jag fäster mig icke mycket vid, om arbetaren kan köpa sin spanmål för litet högre eller lägre pris, ty hans arbetslön jemkas vanligen i förhållande derefter. Högre priser framkalla nemligen mera odlingsföretag, större arbetsförtjenst, mera efterfrågan efter arbetet, högre pris på detsamma. Under alla förhållanden måste det betraktas såsom en nationalförlust, att det öfverskott af spanmål, som landet nödvändigt måste exportera, icke kan fördelaktigt afsättas, och arbetarens sanna intresse kan icke stå i strid dermed.

Jag har måst vara vidlyftig, för att, efter måttet af min insigt, söka vederlägga de hittills såsom klingande mynt gällande lärorna, att tullar uteslutande träffa konsumenter; att vår handel och industri icke hafva den ringaste olägenhet af att andra folk köpa våra produkter dyrt, och att reciprocitet i tullagstiftning icke vore värd att eftersträfvä. Min åsigt är deremot, att en fullkomlig reciprocitet,

citet, som förestafvas af billighet och rättvisa, bör, så vidt möjligt är, beredas, och att frågan härom under närvarande förhållanden är en lifssak för vår tynande handel och industri, som svårligen torde på annat sätt kunna upphjelpas.

Det är möjligt att jag, ovan vid behandlingen af dylika frågor, kunnat misstaga mig om medlet. Om min motion ej vinner annat afseende, skall det åtminstone blifva ett nöje för mig att under diskussionen blifva af mina motståndare upplyst om något verksammare och bättre sätt att främja den inhemska industrien, hvilken ligger mig varmt om hjertat; säg blott icke, att man, såsom hittills, skall göra intet, intet!

Fordom ansåg man det visserligen vittna om själsstorhet, att en hjelte eller martyr gick till döden utan att yttra ett enda ord; men en nation, som tigande går sin undergång till mötes, är icke derföre beundransvärd. Bättre är det att söka rädda hvad som under vidriga förhållanden möjligen räddas kan, och detta uppsåt är jag öfvertygad utgör en föreningslänk mellan alla fosterlandsvänner, äfven dem som tänka olika med mig om medlet för vår räddning.

I de underhandlingar och föreställningar angående erhållande af reciprocitet med främmande magter i afseende å tullagstiftningen, som enligt min åsigt böra med all ifver och kraft bedrifvas, böra vi af många skäl hafva att förvänta ett verksamt understöd af den Fransyska diplomaten, hvadan och då billighet samt rättvisa ligga till grund för våra anspråk, framgång åt våra försök i berörda hänseende bör vara att förvänta.

På grund af hvad jag haft äran anföra, vågar jag vördsamt föreslå, att Riksdagen ville uti underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes söka utverka, att, i afseende å tullagstiftning, främmande magter, med hvilka Sverige eger handelsgemenskap, vidtaga sådana åtgärder, att full reciprocitet emellan Sverige och dessa magter, der sådan ej redan eger rum, må ävägbringas, samt att Kongl. Maj:t behagade meddela näst härefter sammanträdande Riksdag hvad i sådant hänseende må hafva blifvit vidgjordt.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 27 Januari 1869.

P. A. Åkerlund.